

SCHWECHTJE MIHÁLY: VÉDELEM ALATT

Lefilmezett élet

KOVÁCS KATA

SCHWECHTJE MIHÁLY ELSŐ EGÉSZESTÉS DOKUMENTUMFILMJE EGY VÉDETT HÁZBAN JÁTSZÓDIK.

A 2018-as *Remélem legközelebb sikerül meghalnod* :) óta nagyjátékfilmrendezőként is jegyzett, jelentős kisjátékfilmes munkásságot (*Az alma*, *Porcukor*, *Örvény*, *Aki bújt, aki nem*) maga mögött tudó Schwechtje Mihály rendezői csillogtatásának bizonyítéka, hogy a dokumentumfilm pályán ugyanolyan társadalmi érzékenységgel, alázattal és szakmai magabiztossággal teljesít, mint a játékfilm terepen. A *Védelem alatt* a kisjátékfilmek közül az *Aki bújt, aki nem* című darabhoz (a színházi munkák közül pedig *Az örökséghez*) kötődik a legszorosabban, amely szintén az emberkereskedelemtémájával foglalkozott.

A mostani film már igazán komplexen, több nézőpontból vizsgálja a problémát, s ami talán a leginkább becsülendő, ugyanannyi játékosággal, mint amennyi komolysággal tárja elénk a véres valóságot. Toszeczky Renáta a Baptista Szeretetszolgálat munkatársaként egy vidéken működő védett házat vezet, a film őt követve három lány, Szabina, Niki és Marcsi sorsának alakulásáról számol be

– mindhárman súlyosan bántalmazott, a történet idején is visszaeső, kallódó személyek. A védett házban élő, kisbaját nevelő Szabina bolti állást próbál felhajtani, Niki Budapest és vidék, a gyermeke (feltehetőleg bűnöző, drogos) édesapja és egy vágyott önálló élet között ingázik, a házba rendszeresen vizsztatérő Marcsi pedig éppen Londonból jön haza, hogy megpróbálja önállóan boldogulni. Schwechtje filmje amellet, hogy szép portré a lányokat fáradhatatlanul istápoló Renátáról, e négy nő sorsát szinte észrevétlenül köti össze, finoman felvetve, milyen kevés elegendő ahhoz, hogy valaki bántalmazott helyett a segítő szerepében találja magát – és fordítva. (A történet happy endre emlékeztető tanúsága szerint a két szerep közötti átjárás valóban lehetséges.) A négy nő története látszólag nem sokban különbözik, ám – ahogyan a film egyetlen kissé természetellenesnek ható, „magyarázó” beszélgetésében, egy baráti vacsorán kiderül – Renátának ugyan nem volt egyszerű gyermekkor, ő nem nőtt fel bántal-

„Súlyosan bántalmazott személyek”
(Védelem alatt)

mazó környezetben, holott felnőttként, házasságában mégis áldozat-szerepben találta magát. A film a sejtetés és elhallgatás stratégiáját követve kevés szót ejt a védett házban élő nők múltjáról, inkább csak utalásokból lehet következtetni a háttérben húzódó feszültségekre, tragédiákra. Részben ezért üt akkorát a film végén Marcsi vallomása, ahol részletesen mondja el élettörténetét az előzetes letartóztatásban lévő lányoknak.

Schwechtje puritán formanyelvvel, személyes alkotói jelenlét nélkül, jelen időben beszél személyes sorsokon keresztül társadalmi jelenségekről. Filmjében ezek a megdöbbentő történetek ugyanolyan természetességgel bukkannak elő, mint a hétköznapi rutincselekvések, ahogyan a film – és szereplői – sem keresik a választ arra, miért tér vissza szinte mindegyikük újra és újra az őket megnyomorító helyzetekhez. Mindeközben a film látványvilágával, helyszínválasztásaival is sokat mond: a védett házból továbblépő nők tatarozásra szoruló lakhelyei lezserül szimbolikus helyszínek, nem beszélve a konyha kifestése körüli vidám cirkuszolásról. (Szó nem esik róla, de végül valóban rózsaszín lesz.)

Renáta a film elején egyetemi hallgatóknak tart előadást az emberkereskedelemtől – a jelenet lehetne direkt tankönyvi lecke, melyet a filmben szereplő sorsok illusztrálnak, s éppen Renáta erőlködéstől mentes, lebilincselő jelenlétének, beszédmódjának köszönhetően nem az. Marcsi film végi nagyjelenete viszont már azt is bizonyítja, hogy az alkotóknak nem egyszeri szerencséjük volt a szereplőválasztással, nagyon is tudatos rendezői koncepció alakítja a szüzsét. Hasonló a helyzet a filmet keretező diófaültetéssel – lehetne kimódolt allegória, de éppen a két nő, anya és lánya közötti játékoság, a jóleső önirónia és a mögötte elnyelt, mégis kézzelfoghatóan valóságos tragédiák miatt nem az. Schwechtje türelme és kitartó figyelme nem csak a téma, de szereplői és a lefilmezett szituációk iránt is lankadatlan, és így válik méltóvá a benne szereplők sorsához és Renáta missziójához.

VÉDELEM ALATT – magyar dokumentumfilm, 2022. Rendezte: Schwechtje Mihály. Kép: Bántó Csaba. Vágó: Kővári Szabolcs Olivér. Hang: Madácsi Imre. Producer: Novezcky Tamás, Petrovits Genovéva. Gyártó: Riot Pictures / Kino Alfa. 89 perc.

